

доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/

8. Матафонова О. И. Подготовка педагогов в системе повышения квалификации к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в образовательных учреждениях : автореф. дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.08. "Теория и методика профессионального образования". Чита, 2008. 25 с.

9. Мехед Д. Б., Мехед О. Б., Скребець В. О. Психологічні проблеми використання інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Випуск 93. Серія : педагогічні науки : Збірник. Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка , 2011. № 93. С. 214 - 216.

10. Griban, G., Myroshnychenko, M., Tkachenko, P., Krasnov, V., Karpiuk, R., Mekhed, O., Shyyan, V. (2021). Psychological and pedagogical determinants of the students' healthy lifestyle formation by means of health and fitness activities. *Wiadomości Lekarskie*, 74 (5), 1074-1078. doi: 10.36740/WLek202105105.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пагула Т. І.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки*

*ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Дошкільна освіта є першою ланкою системи освіти в нашій державі, що закладає фундамент розвитку особистості дитини. Вона здійснюється відповідно до Базового компонента дошкільної освіти та освітніх програм.

Зміст Базового компонента дошкільної освіти та освітніх програм побудовано з врахуванням вікових можливостей дітей на основі компетентнісного підходу відповідно до освітніх ліній. Набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності, зокрема в ігровій, яка є провідною для дітей дошкільного віку.

Проблема компетентнісного підходу розглядалась і розглядається на сьогоднішній день різними науковцями (О. Антонова, Н. Бібік, О. Марущак, Л. Маслак, О. Пометун, В. Старченко та ін.).

В. Старченко зазначає, що бути компетентним – значить бути життєздатним, уміти адекватно поводитися в різних життєвих ситуаціях, виступати активним суб'єктом життєдіяльності та вміти проявляти своє «Я» у різних сферах життя [8, с. 11].

О. Антонова та Л. Маслак вважають, що це гармонійне, інтегроване, системне поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії, що складають мінімальну готовність особистості до вирішення практичних завдань [1, с. 101].

Н. Бібік, вважає, що компетентність представляє освітні результати, які досягаються не лише засобами змісту освіти, але й соціальної взаємодії; як у міжособистісному, так і в інституційному культурному контексті [2, с. 46].

Думку Н. Бібік розділяє О. Пометун, яка розкриває поняття компетентності через «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання» або «результативно-діяльнісну характеристику освіти» [7, с. 17].

О. Марущак під поняттям компетентність розуміє цілісна якість особистості, яка, базуючись на знаннях, уміннях, навичках, досвіді й особистісних якостях, відображає прагнення, готовність і здатність вирішувати проблеми та розв'язувати завдання реальної практичної діяльності.

У своєму дослідженні ми спробуємо висвітлити проблему формування у дітей дошкільного віку логіко-математичної компетентності. Дана проблема уже розглядалась у працях Н. Баглаєвої, Л. Зайцевої, М. Машовець, В. Старченко та ін.

О. Брежнева у своєму дисертаційному дослідженні логіко-математичну компетентність розглядає як інтегративну якість особистості дитини-дошкільника, засновану на сукупності математичних знань, практичних умінь і навичок, що перетворюються на пізнавальний досвід і свідчать про готовність і здатність дитини здійснювати математичну діяльність [4, с. 76].

В. Старченко у своїх працях зазначає, що логіко-математична компетентність передбачає здатність здійснювати: класифікацію геометричних фігур, предметів та множин; серіацію за величиною, масою, об'ємом, розташуванням у просторі, часі; обчислення та вимірювання кількості, відстані, довжини, ширини, висоти, об'єму, маси, часу [8, с. 26].

Л. Зайцева розробила технологію формування математичної компетентності дітей дошкільного віку. Дослідниця обґрунтувала та експериментально перевірила модель і методику формування елементарної математичної компетентності старших дошкільників, визначила педагогічні умови формування елементарної математичної компетентності в дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти [5].

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» передбачає сформованість доступних для дитини дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів довколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати отримані знання у практичній діяльності (ігрова, трудова, сенсорно-пізнавальна, математична тощо), оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення. Сенсорно-пізнавальна освітня лінія спрямована на інтеграцію змісту дошкільної освіти, формування у дітей пошуково-дослідницьких умінь, елементарних математичних уявлень, цілісної картини світу, компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях [2].

Великого значення в логіко-математичному розвитку дошкільників, а саме у формуванні логіко-математичної компетентності, відіграють дидактичні ігри, за допомогою яких діти можуть самостійно пізнавати оточуюче середовище, в практичній діяльності застосовувати отримані знання та вміння, у них розвиваються психічні процеси, розвивається мовленнєва діяльність, збагачується словниковий запас. Роль дидактичної гри в розвитку особистості дошкільника досліджували Л. Артемова, Ф. Блехер, О. Брежнева, З. Михайлова, Є. Тихеева та ін.

Дидактичні ігри поділяються на: предметні, настільно-друковані, словесні. Зокрема, серед дидактичних ігор логіко-математичного спрямування виділяють: ігри з цифрами і числами, ігри на орієнтування в просторі, ігри з геометричними фігурами, ігри подорожі в часі, ігри на логічне мислення. Дидактичні ігри є ефективним засобом і методом формування елементарних математичних уявлень у дітей, розвитку логічного мислення дошкільників у всіх вікових групах. Дидактичні ігри сприяють навчанню, вихованню та розвитку особистості дитини дошкільного віку.

У своєму дослідженні ми використовували цілу серію дидактичних ігор по ознайомленню і закріпленню у дошкільників понять про множини, величину, форму та геометричні фігури, кількість та лічбу, орієнтування в просторі і часі:

Ведмідь і бджоли, Сервіруємо стіл, Нагодуємо звірят, Зайчата на галявині, Один чи багато, Літаки, Кольорові ліхтарики, Подорож кімнатою, Кіт і миші.

Живі числа, Що змінилось, Продовж далі, Назви сусідів числа, Лото, Швидкий потяг, Зоопарк.

Великий і маленький, Захочай кульку в долонях, Зберемо пірамідку із кілець, Знайди таке саме кільце, Збудуймо дім, Збери фрукти та овочі.

Назви геометричну фігуру, Доміно, Геометричне лото, чарівний мішечок, Що лежить у скриньці, Хто правильно назве, Хто швидше знайде, Відгадай, де чий будиночок, Знайди предмет такої самої форми.

Що де стоїть, Що змінилось, Що пропало, Гаряче-холодно, Встань так, як я скажу, Повернись так, як я скажу, Знайди свій будиночок, Обстав ляльці кімнату, Знайди, що заховано.

Наш день, Доба, Назви частину доби, Доповни речення, Назви сусідів, Назви послідовно, Який день за яким іде, Тиждень шикуйся, Живий тиждень, Склади тиждень, Веселий тиждень, Пори року, коли це буває, Чим схожі і чим відрізняються, Хто за ким де, Склади картину.

Важливо не стільки засвоїти логіко-математичні знання, а вміння застосовувати їх у різних життєвих ситуаціях, у повсякденному житті, проявляти високу пізнавальну активність, кмітливість, гнучкість мислення, самостійність суджень, відповідно до своїх вікових можливостей, індивідуального та життєвого досвіду.

Використовуючи дидактичні ігри, нами було виявлено чотири рівні сформованості логіко-математичних компетентностей дітей дошкільного віку: високий достатній, середній, низький. Критеріями визначення рівнів сформованості логіко-математичної компетентності в нашому дослідженні стали: пізнавальна активність, пізнавальні, ігрові мотиви, вміння порівнювати предмети за розміром, рахувати порядковою та кількісною лічбою, вирішувати прості арифметичні задачі, здійснювати обчислення, порівнювати предмети на підставі уявлень, закінчувати слова, вилучити зайве, встановлювати послідовність явищ, здійснювати логічні операції.

Високий рівень сформованості логіко-математичної компетентності мають діти, які виконують завдання правильно, розуміють спосіб виконання, можуть допустити незначні неточності, але здатні самостійно їх виправити, креативно мислять, можуть висловити свою власну думку; порівнюють та узагальнюють предмети за різними ознаками, класифікують їх; безпомилково розрізняють форму та геометричні фігури; можуть побачити та назвати спільні та відмінні ознаки; володіють навичками виділення фігури з композиції; розуміють співвідношення «більше на», «менше на»; називають парні напрямки; можуть словесно позначати просторові відношення. Таких дітей у нашому дослідженні було виявлено 6 %.

Середній рівень сформованості логіко-математичної компетентності характерний для дітей, які допускають у виконанні завдань 1-2 помилки, потребують схвалення педагогом свого вибору. Вміють нестандартно мислити, але важко висловлюють свою думку. Вміють порівнювати, узагальнювати предмети з чітко вираженою ознакою, класифікувати їх; розрізняють геометричні фігури та називають їх; розуміють співвідношення «більше на», «менше на»; називають парні напрямки. Дітей з таким рівнем виявилось 32 %.

Достатній рівень сформованості логіко-математичної компетентності характеризується тим, що діти допускають 3-4 помилки і можуть виправити їх лише за допомогою дорослого. Такі діти вміють порівнювати предмети; можуть помилятися у називанні геометричних фігур; з допомогою дорослого розуміють співвідношення «більше на», «менше на»; мислять стандартно. Дітей даного рівня було виявлено 47 %.

Низький рівень сформованості логіко-математичної компетентності характерний для дітей, які допускають 5 і більше помилок, вагаються з відповіддю на питання навіть після підказки, не розуміють спосіб виконання завдання; уявлення про математичні поняття погано розвинені. Такі діти не вміють порівнювати та узагальнювати предмети, класифікувати їх; погано розрізняють геометричні фігури, не розуміють співвідношення «більше на», «менше на»; не виконують завдання повністю навіть з допомогою дорослого. Таких дітей було виявлено 15 %.

Література:

1. Антонова О. Є., Маслак Л. П. Європейській вимір компетентнісного підходу та його концептуальні засади. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81- 109.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Науковий керівник: А. М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ : Видавництво, 2012. 26 с
3. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. Під заг. ред. О. В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. С. 45 – 50.
4. Брежнева О. Г. Теорія і практика математичного розвитку дітей 3–6 років у системі дошкільної освіти : дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.08 Дошкільна педагогіка / Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2019. 669 арк.
5. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності старших дошкільників. Методичний посібник. Харків : Ранок, 2008. 160 с
6. Марущак О. М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка*: [наук.-метод. Журнал]. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2016. Вип. 11. С. 97 – 108.
7. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. Під заг. ред. О. В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. С. 15 – 24.
8. Старченко В. А. Цікава математика для молодшого дошкільника: Навч. метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі». К.: Наш час; Х.: Ранок, 2010. 127 с.

ОРІЄНТИРИ ВЧИТЕЛЯ В МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОШИХ ШКОЛЯРІВ

Рудик Н. Г.

*студент Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Науковий керівник: Годлевська В. Ю.

*доктор історичних наук,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

У складному процесі формування всебічно розвиненої особистості чільне місце належить моральному вихованню.

Моральне виховання – виховна діяльність школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі [5, с. 254] .